

NEKE SUVREMENE ULOGE ODGOJITELJA U GLAZBENOM ODGOJU DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

SNJEŽANA HABUŠ RONČEVIĆ
Sveučilište u Zadru
Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

UDK: 373.211.24:78
Stručni članak
Professional article

Primljeno
: 2014-12-22
Received

SAŽETAK

Izazovi vremena u kojem se nalazimo i koje je pred nama zahtijevaju promjene u pristupima promatranju ranog odgoja i prilaženje djetetu kao osobi koja se u proces učenja upušta vrlo rano. Načini učenja i potreba za korisnim i životnim znanjem trebali bi se odvijati paralelno kod odgojitelja, kao i svih koji su zainteresirani za promjene u organizaciji koja uči. Mnogi odgojitelji nisu svjesni koliki je njihov utjecaj na razvoj i napredak djece, posebice u njihovom glazbenom odgoju. Djeci nije potreban samo odgojitelj, već i glazbenik, glumac, inspirator, voditelj, kreator, suradnik, istraživač, evaluator. Potreban im je svestrani odgojitelj kojemu će interesi, potrebe i sposobnosti djece biti na prvom mjestu. Takav odgojitelj će ih motivirati, obraditi i poduprijeti njihov razvoj.

KLJUČNE RIJEČI: *uloge odgojitelja, cjeloživotno učenje, glazbene kompetencije odgojitelja, svestrani odgojitelj*

UVOD

U dokumentima organizacija pod nazivom Organisation for Economic Cooperation and Development - OECD (2001.) navodi se kako dobar učitelj treba posjedovati široki raspon stručnih kompetencija: vještine u poučavanju, planiranju i procjenjivanju; fleksibilnost prema promjenama i izazovima; spremnost za cjeloživotno učenje; stručnu kompetentnost; spremnost na suradnju i timski rad; vještine u primjeni ICT-a u obrazovanju; poznavanje društvenih, kulturnih i političkih čimbenika koji utječu na profesionalni rad; dobro poznavanje karakteristika intelektualnog, socijalnog i emocionalnog razvoja djeteta; poštivanje i toleranciju različitog kulturnog podrijetla djece.

U proteklom su se razdoblju dogodile značajne promjene u obrazovanju odgojitelja djece rane i predškolske dobi, od kojih je najznačajnija uvođenje bolonjskoga sustava u hrvatsko visoko školstvo. S uvođenjem bolonjske

konceptije došlo je do značajnih promjena u nastavnim planovima i programima obrazovanja odgojitelja, pa tako i u modulu glazbenih predmeta. Veća je zastupljenost nastavnih predmeta (i obvezatnih i izbornih) koji su u funkciji stjecanja tzv. glazbenih kompetencija odgojitelja. Neke druge promjene, kao što je uvođenje državne mature te isticanje potrebe za cjeloživotnom obrazovanjem, zasigurno će se odraziti na procese razvijanja praktičnih kompetencija odgojitelja.

Temeljna odgojiteljska kompetencija je kompetencija za učenje, a to znači otvorenost, spremnost i sposobnost cjeloživotnog učenja. Odgojitelj stoga mora biti otvoren za nove spoznaje, kontinuirano usavršavanje i stalno profesionalno napredovanje. Nikada kao danas nije bilo toliko izazova i složenih društvenih zahtjeva u dječjem okruženju. Takve okolnosti dovode do potrebe za stalnim propitivanjima kompetencija koje odgojitelji imaju te, prema tomu, prilagođavanje novonastalim situacijama. Prošlost je zahtijevala obrazovanje za stabilnost, dok sadašnjost od odgojitelja traži obrazovanje za stalne promjene – fleksibilnu prilagodljivost stalno mijenjajućem svijetu. Tako bi se profesionalni razvoj stručnjaka u odgoju i obrazovanju trebao usmjeriti prema kvalitetama održivosti.

Potreba za cjeloživotnim usavršavanjem u metodici glazbene kulture je u suglasju sa zahtjevima suvremenog svijeta, koji je svijet stalnih promjena, kao i s humanističkom koncepcijom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Kontinuirano usavršavajući svoje glazbene kompetencije, odgojitelj obogaćuje vlastite suvremene uloge u cjelokupnom odgoju i obrazovanju djece. Naime, u današnjem naglašeno stresnom i ubrzanom životnom ritmu, glazba je možda više nego ikada potrebna i djeci i odraslima.

"Uvođenje učenika u glazbenu kulturu, upoznavanje elemenata glazbenog jezika, razvijanje glazbene kreativnosti i usvajanje mjerila za kritičko i estetsko procjenjivanje glazbe preduvjet su za izgradnju kvalitetnog i zdravog društva, društva čije vrijednosti počivaju na bogatoj kulturnoj baštini i društva koje se sprema svoje vrijednosti podijeliti u zajednici europskih naroda u koju se sprema ući" (Košta, 2009:114).

Donošenjem Nacionalnog okvirnog kurikula u Hrvatskoj se napušta tradicionalni pristup, pa se u novom kurikulskom pristupu ističe zahtjev za razvojem kompetencija (Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi, 2008). I glazbeno obrazovanje odgojitelja slijedi pristup koji se temelji na stjecanju glazbenih kompetencija: slušanje i upoznavanje glazbe, pjevanje, sviranje, ritamske i melodijske improvizacije te izvođenje glazbenih igara. Neka istraživanja pokazuju kako neki naši odgojitelji uglavnom koriste pjevanje kao najčešću glazbenu aktivnost u radu s predškolskom djecom, a zanemaruju ostale glazbene aktivnosti kao što su slušanje klasične glazbe i sviranje instrumenata (Miočić, 2009).

U tekstu koji slijedi obrazložit će se neke od suvremenih uloga odgojitelja u glazbenom odgoju djece rane i predškolske dobi.

ODGOJITELJ KAO MOTIVATOR

Djeca će zavoljeti glazbu i pokazati interes za glazbu, kao i aktivno se baviti glazbenim aktivnostima ako budu s glazbom na razne načine i s različitim medijima svakog dana ili često u vezi. Takve im mogućnosti pružaju TV-emisije, radijske emisije, slušanje snimaka na CD-u i, u nekim obiteljima, pjevanje i muziciranje njezinih članova. To su stalni ili slučajni susreti s glazbom kojima se djeca raduju i u kojima žele aktivno sudjelovati. Dijete je po svojoj prirodi aktivno, radoznalo i kreativno biće koje svoje kompetencije u nastajanju želi pokazati i razvijati i u glazbenim aktivnostima. "Dijete je kreativno biće sa specifičnim stvaralačkim i izražajnim potencijalima" (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014:32).

Sva su djeca sposobna za glazbene aktivnosti, a po svojim individualnim sposobnostima i sklonostima međusobno se razlikuju. Moguće je zapaziti razlike u sluhu, osjećaju za ritam, glazbenom pamćenju, u sposobnostima zapažanja i reagiranja, u stvaralačkim sposobnostima i interesima za pojedinu vrstu glazbe. Zato je potrebno početi od zadataka glazbenog odgoja za predškolsku djecu kako bi se moglo pravilno, prema djetetovim razvijenim mogućnostima, usmjeravati razvoj glazbenih sposobnosti u djece. Temeljni zadatak odgojitelja jest razvijati interes za glazbu te pokušati u djeci pobuditi želju za sudjelovanjem u raznim glazbenim aktivnostima – pjevanju, slušanju glazbe, sviranju i plesanju uz glazbu.

Stvaranje interesa za glazbu ovisi o izboru glazbe, koja mora biti svojim sadržajem i izražajnim sredstvima bliska djetetu. Prema tomu, važan je izbor pjesme koju želimo da dijete pjeva, kao i glazbe koju će slušati, bila ona vokalna (pjevanje) ili instrumentalna (sviranje). Izborom vrijednih i djeci pristupačnih glazbenih djela moguće je utjecati na razvoj dobrog glazbenog ukusa. Prema mogućnostima, potrebno je djecu poticati u razvoju njihovih stvaralačkih glazbenih sposobnosti. Navedeno je moguće ostvariti odabirom vrijedne glazbe za pjevanje i slušanje te osiguravanjem primjerenih glazbenih instrumenata za sviranje (npr. udaraljke, zvečke, zvonca, praporce).

Osim motivacije pravilnim odabirom vrijednih glazbenih uradaka, njihovim pjevanjem i slušanjem te sviranjem, moguće je voditi razgovor o slušanim (otpjevanim, odsviranim) glazbenim djelima. Djecu potičemo na verbalno izricanje osobnih doživljaja glazbe. Kako je djetetovo shvaćanje svijeta povezano i cjelovito, a predškolski kurikulum nosi obilježje integriranosti (Slunjski, 2013), potrebno je motivirati djecu na izražavanje glazbenih doživljaja i likovnim aktivnostima, kao i pokretom i plesom.

Poželjno je povremeno djecu odvesti i na glazbenu priredbu ili koncert. Sudjelovanje na glazbenim priredbama ima veliko odgojno značenje. U djece se stvaraju potrebe i navike posjećivanja glazbenih događaja, što može pridonijeti razvoju dobrog glazbenog ukusa.

ODGOJITELJ KAO MEDIJATOR ILI POSREDNIK

Odgojiteljeva je zadaća uputiti djecu u samu glazbu, omogućiti im da otkriju i osjete ljepotu glazbe. Pri tome uloga odgajatelja nije više tradicionalna i kontrolirajuća, nego je usmjerena na razvoj kritičkoga i kreativnoga glazbenog mišljenja djece, kao i na razvoj glazbenih kompetencija u djece. Vrijednost organizacije glazbenih aktivnosti ne ograničavaju se samo na razvoj dječjih glazbenih sposobnosti. Glazbene aktivnosti također pridonose jačanju komunikacijskih vještina, razvoju motorike, apstraktnom mišljenju, razvoju socijalnih kompetencija, razvoju koncentracije, osjećaju za lijepo, ritmu i pokretu.

Odgojitelj neizravno, kao posrednik, sudjeluje u glazbenim aktivnostima djece stvarajući materijalno-prostorne preduvjete za njihovo odvijanje. Posebnu pozornost usmjerava uređenju, smještaju i opremi glazbenog centra u sobi dnevnog boravka. Kvalitetno opremljen glazbeni centar omogućuje djeci aktivno bavljenje glazbom, višu razinu samostalnosti i suradničkog realiziranja glazbenih aktivnosti. Pri tome je važno glazbeni centar opskrbiti različitim glazbalima kako bi se omogućilo uključivanje i sudjelovanje djece različitih glazbenih sposobnosti. S obzirom na to da se u glazbenom centru odvijaju tzv. bučne aktivnosti, valja ga smjestiti u dijelu sobe u kojemu su i ostali bučniji centri, npr. centar građenja, obiteljsko-dramski centar i sl.

Odgojitelj kao posrednik u razvoju dječjih glazbenih sposobnosti svoju pozornost usmjerava i prema suradničkom učenju djece. S obzirom na to da je učenje djece predškolske dobi tzv. sukonstruiranje (Slunjski, 2013), potičemo grupna pjevanja, sviranja, plesanja uz glazbu. U mješovitim odgojnim skupinama starija djeca tako pomažu mlađima, a mlađa djeca brže dopijevaju u zonu višeg (budućeg) glazbenog razvoja. Kompetentan odgojitelj će svojim odgojnim intervencijama različite razine dječjih glazbenih kompetencija pretvoriti u izazov, avanturu i suradnju.

Promatrajući dječje glazbene odabire, njihovu zainteresiranost i tijek odvijanja glazbenih aktivnosti, odgojitelj različitim etnografskim zapisima (bilježaka, video i zvučnih snimki) dokumentira njihovu aktivnosti te ih nastoji što bolje razumjeti i podržavati ih u daljnjem glazbenom razvoju. Na temelju provedenih promatranja odgojitelj uočava glazbene interese djece te planira buduće glazbene poticaje.

Značajna je zadaća odgojitelja poticati djecu na uočavanje određenih glazbenih elemenata te im pružiti pomoć u zahtjevnijim glazbenim aktivnostima. Svojom dostupnošću i kvalitetnom komunikacijom olakšava eventualne rasprave među djecom, a koje se mogu javiti u slučajevima dječjih spontanijih procjenjivanja (npr. tko je bolje pjevao, svirao...).

U ostvarivanju svoje posredničke uloge odgojitelj treba izbjegavati direktivno vođenje djece u odvijanju glazbenih aktivnosti. Stoga je značajna odgojiteljeva fleksibilnost, odnosno spremnost na odstupanje od unaprijed planiranih zadaća i aktivnosti. Odgojitelj u spontanijim glazbenim aktivnostima slijedi djecu, njihove potrebe i interese, kao i razvojne mogućnosti.

ODGOJITELJ KAO SUIGRAČ

Igra je dominantna aktivnost u djetetovu životu, pa se stoga koristi kao snažno motivacijsko sredstvo u procesu razvoja njegovih glazbenih sposobnosti. Igra se neodvojivo vezuju i uz kreativnost, pa tako i uz glazbenu kreativnost. Tako će glazbene igre sadržavati brojne aktivnosti poput pjevanja, ritmiziranja, crtanja, sviranja, učenja glazbenih pojmova, igranje glazbenih improvizacija, slušanja glazbe, kretanja uz glazbu, istraživanja, upoznavanja instrumenata i sl. Cilj je razvijati u djeteta senzibilitet za ritam, metar, tonsku visinu i rod, tempo, dinamiku, agogiku, različite boje, pamćenje glazbenih cjelina, prepoznavanje melodije, interes za glazbala, interpretaciju, i naravno, ljubav prema glazbi i umjetnosti općenito.

Jedna od suvremenih uloga odgojitelja u humanističkom predškolskom kurikula jest suigrač djetetu u njegovim različitim vrstama igara. Odgojitelj preuzima ulogu suigrača i u glazbenim aktivnostima djece predškolske dobi. Uloga suigrača zahtijeva aktivno sudjelovanje odgojitelja u djetetovim glazbenim igrama. Navedena uloga označava simetričnost u uspostavi međusobnih odnosa, a karakterizira je uzajamna ravnopravnost, poštivanje, prihvaćanje i suradnja.

Uloga suigrača u glazbenim aktivnostima zahtijeva od odgojitelja da s vremena na vrijeme napusti stav nadzora nad djetetom i organizatora glazbene aktivnosti. Valja imati povjerenje u dijete te mu prepustiti odabir pjesme i spontanost u organizaciji glazbenih improvizacija te se kao suigrač uključivati u njihove glazbene igre. Odgojitelj postaje partner djetetu u pjevanju, sviranju, plesanju...

Često podcjenjujemo dijete i mislimo da je ono *tabula rasa* u glazbi. Međutim, već od prvih mjeseci života dijete je usmjereno prema zvukovima, glasu, govoru, glazbi. U njegovu se glazbenom pamćenju pohranjuju glazbene informacije koje će postupno, u glazbeno poticajnom okruženju, postići njegovim kreativnim i spontanijim glazbenim izričajima. Jedna od karakteristika

povoljnog glazbenog ozračja jest prihvaćanje djetetovih prvih glazbeni pokušaja, a kasnije i glazbenih improvizacija te zajedničko sudjelovanje u njima. Naviku glazbenog improviziranja treba razvijati od najranijeg djetinjstva.

U zaigranom ozračju odrasli pokušavaju otpjevati *improviziranu pjesmu*, odnosno ono što bi možda željeli verbalno ispričati djetetu. Dijete će biti oduševljeno i prihvatit će igru. U zabavnoj igri npr. *smišljanja melodije prema značenju riječi* odabere se nekoliko riječi i svaki suigrač smišlja kratku melodiju, već prema tome kako ju je doživio. U igri *naizmjeničnog pjevanja* odgojitelj i djeca zajedno pjevaju dobro poznate pjesme. U jednom se trenutku, bez upozorenja, prekine pjevanje, a pjesmu nastavlja pjevač kojemu je npr. dobačena loptica. U igri *nevidljivog pjevača* na odgojiteljev znak dijete prekida glasno pjevanje, ali nastavlja pjevati u sebi do odgojiteljeva sljedećeg znaka. Tada opet počinje pjevati na glas, kao da je u međuvremenu pjevao netko nevidljiv.

Primjera zajedničkog sudjelovanja odgojitelja i djece u glazbenim igrama je bezbroj. Upravo odgojiteljevo sudjelovanje u ulozi suigrača može dodatno motivirati dijete na dublje uključivanje u igru. Osim uloge kontrolora ili nadzornika u dječjoj glazbenoj igri, valja izbjegavati u ulogu odraslog kao nezainteresiranog promatrača.

ODGOJITELJ, GLAZBA I INKLUZIJA

Prema humanističko-razvojnoj koncepciji, svako dijete ima svoja posebna prava. Predškolskim odgojem i obrazovanjem treba se organizirati maksimalno poticajno okruženje za razvoj potencijala svakog pojedinog djeteta. To posebice vrijedi i za djecu s teškoćama u razvoju. Iako se inkluzija često veže uglavnom za djecu s teškoćama u razvoju u smislu manjkavosti funkcioniranja u intelektualnom području zanemarujući pri tome druga razvojna područja, moguće je konstatirati da je inkluzija "danas već afirmirana praksa" (Pašalić-Kreso, 2003:6).

Prihvaćajući načelo inkluzije djece s posebnim potrebama u redovite programe predškolskog odgoja i obrazovanja, postavlja se pitanje osposobljenosti odgojitelja za zahtjevnu i specifičnu djelatnost s navedenom kategorijom djece. S obzirom na značaj glazbe u životu svakog djeteta, uporabom metodički primjerenih postupaka u glazbenim aktivnostima moguće je pridonijeti boljem ukupnom stanju djeteta s teškoćama u razvoju. Glazbenom komunikacijom je moguće katkad lakše doprijeti do djeteta, omogućiti mu da sudjeluje radosno u zajedničkim aktivnostima, te tako pridonijeti, prije svega, njihovom socio-emocionalnom razvoju.

Danas je priznata i cijenjena terapija glazbom - muzikoterapija, a predstavlja profesionalnu uporabu glazbe radi intervencije ne samo u medicinskom, nego u obrazovnom i svakodnevnom okruženju. Posebice je

značajna primjena Orff muzikoterapije u rehabilitaciji i edukaciji djece, i to u svakodnevnom radu na području primjene glazbe, ritma i pokreta u edukaciji i rehabilitaciji. Svako dijete potiče se na kreativno izražavanje kroz ples, pokret, sviranje, pjevanje. U djece koja imaju teškoće senzomotoričke naravi koristi se stimulacije razvoja izradom jednostavnih i zvučnih instrumenata. Na taj se način omogućuje opuštanje i koncentracija, razvoj osjetilne percepcije te koordinacija pokreta.

Mnoga istraživanja u području neuroznanosti potvrđuju da promjene u moždanim strukturama pod utjecajem glazbe utječu i na promjene u drugim tjelesnim sustavima (Gagula, 2013). Dobrobiti za djecu s teškoćama u razvoju su velike. Stimulacija glazbom može ubrzati djetetov razvoj, potaknuti ih na sisanje te tako utjecati na dobivanje tjelesne težine. Također postoje dokazi da glazba može povoljno utjecati na novorođenčad koja su prerano rođene ili su bile nedovoljne tjelesne težine. Glazbene aktivnosti kao što su sviranje, pjevanje, izvođenje pokreta, plesanje, pridonose tjelesnom razvoju djeteta. Kad dijete svira, razvijaju se i usklađuju pokreti ruku i prstiju te se jača njihova muskulatura. Kada pjeva, razvija se govorni organ, prsni koš, disanje, muskulatura vrata i grla. Kad pleše ili izvodi neke druge pokrete uz glazbu, razvija se gipkost, i koordinacija. Neke od tih dobrobiti su i prilike za ostvarivanje socijalnih interakcija, tj. druženja s vršnjacima koji im mogu biti uzori za različite vještine i ponašanja, razvoj samopoštovanja i stvaranje pozitivne slike o sebi. Na taj se način i njihovi roditelji osjećaju prihvaćenije, znaju da im dijete dobiva jednake mogućnosti za razvoj i napredovanje kao i ostala djeca te imaju više vremena za sebe i ostalu djecu. Dobrobiti za djecu bez teškoća su bolje razumijevanje teškoća u razvoju, razvoj osjetljivosti za potrebe drugih te pomaganje i uvažavanje različitih od sebe.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Djeca i odgojitelji u predškolskim ustanovama dio su društva i kulture u okviru koje međusobno djeluju jedni na druge te na taj način stvaraju kulturu odgojne ustanove. Glazba obogaćuje i oplemenjuje život u predškolskoj ustanovi, što predstavlja dio njezina kulturnog identiteta. Glazbenim aktivnostima postiže se neprocjenjivo ozračje u dječjem vrtiću, a ujedno se pozitivno utječe na cjelovit razvoj svakog djeteta. Umjetničkim sadržajima odgojitelj prenosi svoja glazbena znanja i vještine u radu s djecom i time obogaćuje kulturu predškolske ustanove. Glazbeno osviješten odgojitelj osigurava umjetničku nadogradnju predškolske ustanove i lokalne zajednice.

Profesija odgojitelja je složena, dinamična i kreativna te temeljena na kontinuiranom profesionalnom razvoju i stalnom usavršavanju. Kvaliteta

obrazovanja i kompetentnost odgojitelja ključni su čimbenici u realizaciji odgojno-obrazovnih zadataka ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

U novije vrijeme javlja se sve veći interes za odgojitelja koji kontinuirano razvija sposobnost teorijske refleksije u praktičnim uvjetima i, obrnuto, praksom i razmišljanjem o praksi izgrađuje novu teoriju (Šagud, 2006). Refleksivni je praktičar aktivan pojedinac koji istražuje rješenja i različite načine djelovanja kao odgovore na praktične probleme. To znači da bi odgojitelj u području razvoja glazbenih kompetencija trebao uvidjeti svoje glazbene sposobnosti, baš kao i svoje nedostatke u glazbenom znanju i vještinama, definirati područja svoje glazbene nekompetentnosti i uklanjati je različitim oblicima cjeloživotnog usavršavanja.

LITERATURA

- Gagula, I. (2103). Muzikoterapija kao edukacijsko-rehabilitacijska metoda u liječenju anksioznih poremećaja kod osoba s kroničnim oboljenjima, Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, doktorska disertacija.
- Košta, T. (2009). Razvoj nastave glazbe u Hrvatskoj u drugoj polovici XIX. stoljeća - promjene u glazbeno-nastavnoj praksi nekad i danas. Zbornik radova Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 103-116.
- Miočić, M. (2009). Glazbeno obrazovanje odgojitelja u vrtiću "Radost" u Zadru, Zbornik radova Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 187-203.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi (2008). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- OECD (2001). *Education Policy Analysis*. Paris: Centre for Educational Research and Innovation.
- Pašalić Kreso, A. (2003). Geneza sazrijevanja ideje inkluzije ili inkluzija u funkciji smanjivanja neravnopravnosti u obrazovanju. U: Pašalić Kreso, A., Bevanda, M., Dmitrović, E., Kuorelahti, M., Muminović, H., Slatina, M. (ur.), *Inkluzija u školstvu Bosne i Hercegovine, Zbornik radova*. Sarajevo: TEPA i Filozofski fakultet, str. 2-24
- Slunjski, E. (2013). Integrirani predškolski kurikulum. Zagreb: Mali profesor.
- Šagud, M. (2006). Odgojitelj kao refleksivni praktičar. Petrinja: Visoka učiteljska škola.

***SOME CONTEMPORARY ROLES OF PRESCHOOL TEACHERS
IN MUSICAL EDUCATION OF CHILDREN IN EARLY AND
PRESCHOOL AGE***

ABSTRACT

Challenges of time in which we live in and of that which is before us require changes in approaches to observation of early education and approaching the child as a person who engages in the learning process at a very young age. Ways of learning and the need for useful lifetime knowledge should take place in parallel with educators and all who are interested in changes in the organization that learns. Many educators themselves are not aware of their impact on the development and progress of children. Children need not only educator, but also an actor, inspirer, leader, designer, artist, collaborator, researcher, evaluator... They need a versatile educator to whom the interests, needs and abilities of children come first. This educator will motivate and encourage them and support their development.

KEY WORDS: *the roles of preschool teacher, lifelong learning, musical competencies of preschool teacher, a versatile preschool teacher*